

Gileeter gintíti Bbóol ma hítirni Timote

Mission Evangélique (NTM)
B.P. 1166
Dakar, Sénégal

septembre 2014

Toute reproduction de ce manuel est
formellement interdite sans l'autorisation
de la Mission Évangélique (NTM).

I Timote

1

Bbóol sùm Timote

¹ Timote, insúmna. Ní, Bbóol, gíni ahítina
Yéesu, insúmnati ndaani. Haala ma, hi ma gíni
Anbalm bâan ma, he hi jógni san ngí ahítina
Yéesu ma. Yéesu Grist ma gí hi ma uhúrn yaa, hi
ma hi banyoonna. A he ma hi bâhatina. Sam
bâhurna yaa flee ma ngati, ambinidtibâam biñan
bigilli ma, bânanan gí ngi hi am bge. ² Fnse,
Timote, ugí njan mbi hiinda ma, gaatu bima
nsaantím baa ginúmli ginoonjina Yéesu Grist,

I Timote 1

uhata a Yéesu ma. Haala ma gíni Faafam bâan,
ngi Yéesu Grist ma gíni Ateengim bâan, san Haala
gédna fiiñe fñaani filli ma ngi bwalasaar billi ma,
unan giti glo griñe gtída.

Bbóol yaa samindi Timote sarali bigi

ma nhíhhiili glaj

3-4 Wil uraani samindi bihatina Yéesu jeti bidaad
a fnsen Haala ma, binan húr bfeerin Haala, bi ma
gín gboonje gtida, binan hata a hi, bimbun. Bari
biñan bigolla ga haj, bigi ma nhíhhiili gwil ma, gi
ma uhúrn yaa, gee ggí a Haala. We wi tínga
nsaantina, bima intoo fnbigin Mesadoon, ngatinan

a bóju undaŋ gíni Efees. Njal ma nsaantin, so
usaralibà sam bimbaa hhíhhiili biñaŋ wi ma aa ttin
gí bsaantin Haala, samindi biñaŋ Efees húr fnsen
Haala. Bimbaa hhaṭa a glaj ma bigolla nhíhhiilibà
a bboorm bimmam bàa ma. Sam glom mbàa ma
mbaa ggí a glaj a bboorm biñaŋ yo, gi ma aa ttin
gaadi mtéegi. Glaji ge, gee tti gí gi ma nnúm
antiimbi a giti a gihatín Haala. Ge gí gwil ma uhúrn
yaa, ge nhoolir bintiimbi, biga teen. We wi tínga
nɣatinati Efees. ⁵ Gaatu wil uraabâa samindi
bihata a Yéesu glo gwoda. Bimbagi doon glajm
bogolla. Bâfuunṭe sam bihata a Yéesu glo gwoda
wili ma ntíngani binan gí ngi ghaggílo gboonje ngi

giiñe ɲñaane. Bâfuun̄te sam bigí ngi giiñe ɲñaane
wili ma ntíngani binan nan̄de. We wi tínga
bâhíhhiilibà fnsen Haala ma.

⁶ Bari an wee ma undúba, bigolla aa ssiim.
Biyísi fnsen Haala fe, biyali binsaantinde ndaani
fyoor. ⁷ Wil uraabà samindi bihíhhiili biñan̄ a
bboorn fladín Haala, fi ma añaan yo Músa¹, bari an
wee ma undúba, bii ttag wi ma binhíhhiili a
ginhíhhiilini fladín Haala fembe. Binsaanti ngi
giñoomi gindan̄, bari bii ttúr wi ma binsaante.

⁸ Bâhúri yaa fladín Haala ma gí fboonje, bari
fondi bânhihhiilifi njal ma afuun̄tin. ⁹ Fladín Haala

¹ Byaantín Gidan̄ 20

fembe, wi t́ngani Haala ñaan fi yo Músa ? Haala
maa ffi ñaa samindi bibóbbbooti biñan biluuse.

Hani, biṭaagí bà t́nga aña fladí fembe. Wil
uraama, samindi bihúri yaa bii ggí biluuse, binan
húri yaa gi ma binyaay, gee bboonj. Haala biita
giiñe gwooym biñan bembége. Ahúr njal ma
bilooman ngi gwil gilli ma. Binbéeli fladín Haala,
bingema lébti. Binge yaa wi ma súmmatin.

Bintaagata a hí. Binhab bidéenim bàa ma, binhabi
biñan.

¹⁰ Bingi baay mo baayóo baay ngi hínoo híni
bifuunṭin mo, an ganti bilaanti bitída wola binín
bitída. Binfíti biñan, biṭagbà gidan, bingaanday.

Biga lajad biñan biluuse fana a gitin binyósni
ftoofe, bingé saanti fnse. Binloo bsaantin Haala, bi
ma gín fnse ftída. We wi tínga Haala ñaati fladí filli
ma, sam bihúri yaa bitaagata a hí, biyata a gibosn
gtaagi.

We wi tínga Haala ñaati bsaanti bembe,
11-12 sam bisiim ginúmli giboonjin Haala ma, binan
húri yaa Yéesu uwod lon mada yaantíni biñan a
gibosn gtaagí ma, binan gí biluuse. Ginúmli
giboonje go, ge ngédbâan fiiñe fñaanen Haala ma
ngi ginfana gilli ma. Sam bâriinganama ! Go gí
ginúmli giboonji ma Haala ma ñaatinin sa nsaanti
ngi biñan ma. Fnse, imbaarati ndaani Yéesu Grist

ma, gíni Ateenɗim bâan ma, gaatu hí ma hí ɗagni
hal aluuse, añaani nin gyaati gómmu, añaani nin
sembe samindi inhíhhiili biñan fnsen Haala ma.

¹³ Ñí, Bbóol, waatí wolo, jandi inhata a Yéesu,
nluf yo Ateenɗim bâan ma. Mbooti yo biñan bigilli
ma, nyaabà yo uwooy. Ngí yo amaji hilli ma gaatu
ii yyo hata a hí ma, ii mma yo húr. Bari
bwalasaarna Yéesu Grist, be bi tínga gembe
ndúba adúuturni, aa ggin ɗagi wiloolo a gi ma
nyaaman jandi inhúrma. ¹⁴ Sam bahúri yaa,
Yéesu Grist ma, gíni Ateenɗim bâan ma, hi ma hi
balni a gibosn gtaagí ma a fwuni fñaani filli ma.

Agédni fiiñi fñaani filli ma am bsaanti ma baattíni,

Nwéeti anaŋni ndaani, asoogni sa nhata a hí.

¹⁵ Fnse fi, Yéesu Grist binte a dúniya wómmu samindi abali biŋaagí. An ganti nyoofo mo bigolla ma bindúba gŋaagí, abalni. Ayaantíni a gibos.

¹⁶ Bwalasaar billi ma, mma bi t́nga abaltini, san agédi biŋaŋ ma fnse fi, njal ma aríibalim bembe a gwil giinda, a bwalasaar billi ma adúuturni, hi ma yoofo biŋaŋ ma bindúba gŋaagí, hamma wi, andúuturi fana aŋaagóo aŋaagí haŋim mo a hí ma. Anyoonbà sam bihata a hí ma, anambà ñaa bgúudi bge, binan gí ngi hí ma a uwoda am bge.

¹⁷ Fnse, samindi bâlébtina Haala ma,
bâganama riinga am bge, gaatu he gí Alamin fere
ma fndúba am bbindiŋ. Hal aa ttim madama
biitana. Hi ma gí Haala ma uhúrin yaa, agí Haala
awod loŋ am bbindiŋ. Aa ggin lóodi. We wi tínga
samindi bâlébtinama, bâganama riinga alúti ngi
njuuma am bge. Amín !

¹⁸ Iyoo, Timote, hú ma gí njan mbi hiinda a
Yéesu Grist ma. Njal ma binúmi bsaantin Haala
ma saantinan a bboorn gwil giindi ma, samindi
utaada a gwil gembe a gyaat ma ugím bómmu.
So uhali gindiŋ. Bigi ma nhíhhiili glaj, sam ujóobà
ginhíhhiilin gi ma. ¹⁹ Sam utíg bun ahaŋi wiindi ma

ngi haggílo uboonje wiindi ma. So uhúri yaa
bigolla loo haggílo uboonjim bàa ma. Habe wi
biwooti ahaṭim bàa ma. ²⁰ Habe Himene ngi
Alesand gíw. Umada yaa biṇóoda a fjiṭna Yíblisa
ma. Bari nyísbà habe. Nhúri yaa Yíblisa ma
mbóbbbootibà, bari wil uraani, a aboo ma bigín,
sam bihiili bimbaa lluf Haala ma.

2

Njal ma bijangan sagad Haala

¹ Iyoo, mtíti ma, nfuunṭe samindi bihaṭina Yéesu
sag Haala a bboorm biñaṇ ma bindúba, binaman
baarat. ² Ndi bisag mo Haala, binan sagadi bilama

ngi bihotin gíti ma bindúba sam fbango ma gí
fjoole, wili ma ntíngana bânanan gí bijoole bitída a
gyaati ma bâgínam bómmu, bânanam gí ngi giiñe
griiñe. Njal ma bâgína biñañ Haala, wil uraabâan
sam bâyaana wi ma súmtin Haala ma. ³ Gaatu ge
gí gi ma uhúrin yaa, Haala fuun̄te a bsagm bâan
ma. Njal ma Haala bal̄m bâan, ⁴ wil uraama
samindi biñañ ma bindúba bal̄, binan húr fn̄se filli
ma.

⁵ Gaatu Haala ma, he gú uwod lon̄. Hal awod
lon̄ mada megesi mñuugim bintiimbi ngi Haala. He
gí hila ? Yéesu Grist ma. ⁶ Hi ma awodni ma gí
hal ma uhúrn yaa, hi ma Haala híttini a dúniya.

Bima waatí ma teegni, ahítimate samindi aguunti gibosn gtaagím biñan ma bindúba. We ngédi yaa amadabà yaantí a gibosn gtaagí gembe. Gaatu wi ma raani Haala, we gí binan gí ngi hi ma a uwoda.

⁷ Fnse, insaantina fnse, Haala ma hi jógni samindi ngí ahítina Yéesu, inan híhhiili bigi ma uhúrin yaa, bii tti gí bisíwif, wili ma ntíngani bihúr fnsen Haala, binan hata a Yéesu ma. Gaatu Haala ma, wil uraama, samindi abalbà a gibosni gtaagí.

⁸ We wi tínga wil uraani, halóo hala bansujur mo gilébtin Haala, samindi bilaante ma sag Haala. Bari samindi bilaante ma mbagima sag ngi gteen

ngi giiñe ññúwe. Samindi bisagma ngi giiñe gjoole
gtída, binan gí biñaani fis. Habe wi binsag Haala.

⁹ Binín ma fana, ndi bisag mo Haala ma,
samindi bimbagi hali gwil ma uhúrn yaa, gliitim bàa
ma gí a ñaane, ngi gwil ma uhúrn yaa, biñañ ma
nñínbà. Ngette gwil ma bihalim be, sano, walla
tuufu uboonje, walla gwil gsati gsune, walla daagu
uboonje, ge ma gi súmti Haala. ¹⁰ Bari sam
bisagma ngi giiñe gboonje. Ge gí, gi ma binsag
Haala, binan yaa gwil gboonje, gi ma uhúrn yaa,
ge gi súmmate.

¹¹ Sam bàa ma fana, ndi biga a fnsujurre, binín
ma janga waln gom bàa ma, binan siimli wi ma

bilaante ma nhíhhiilibà a bsaantin Haala ma. ¹² Ii

ggín yísi binín ma nsaante a gitim bilaante,

binambà hota a giti. Bijanga diga. ¹³ Gaatu bima

Haala megesni fere ma, Adama, he hi amegesi

mtíti ma, abibi nan megesi Hawa. ¹⁴ Ngette

Adama hi Yíblisa doogdoogni a waatí wembe.

Hawa ma hi Yíblisa ma doogdoogi, ataagati nan a

Haala ma.

¹⁵ Bari, binín ma fana, Haala balbà a gibosn

gtaagí gaatu bihata a Yéesu ma. We fana,

anñaabà gyaat nfana, binhíhhiili nbim bàa ma

gwilna Yéesu ma. Binín ma, wi ma bijangan yaa

mo, we gí, binan taada a ahatin Haalam bàa

wembe, binan nanɗe, binan gí biñaane. Njal ma
bigím biñaŋ biluuse, sam biɗag giiñem bàa ma.

3

Njal ma binjógi bihotin gítim biñaŋna Yéesu

¹ Iyoo, biyaa alaante ma fuunɗin, anan hótí
bihaɗina Yéesu a giti, we gú wil unfana. Bisaanti
fnse. ² Bari jandi hal ma ngí ahotin gitim biñaŋna
Yéesu bémbege, fondi agí hal ma uhúrin yaa, agí
hal aluuse. Bee ttim biíta gwil gwooy a hí. Sa agí
hal ma uhúrin yaa, agí ngi anín awoda. Ajanga
ɗag fiiñe filli ma, anan yóbdiyobdi glo gilli ma, anan
yaa gwil gboonje. Fondi agí hal ma uhúrin yaa,

afuunte bidaaje fana. Ndi bidaaje gat ngi hí,
anwalibà gboonje. Samindi amada híhhiilni biñan
bsaantin Haala. ³ Ambagi gí adeegme. Ambagi gí
ngi fiiñe fñúwe, fondi agí ngi fiiñe fjoole. Ambagi
suumsum biñan. Ambagi gí hal ma uhúrin yaa,
aliigirn mñefe. ⁴ Sa ahoti biñan baali willi ma a
giti gboonje, bigama doon, nbi bigilli ma fana,
binan siim bsaanti billi ma. ⁵ Gaatu ndi hal aa ggí
a gihotin gitim biñan baali willi ma, halla amada gí
a gihotin gitim biñanna Yéesu ma ?

⁶ Hi ma nhoti biñanna Yéesu ma a giti, fondi agí
fana hal ma uhúrin yaa, awufla a gihatina a Yéesu,

samindi ambagi yuudi bgo billi ma, Haala ma
naman tóftoof njal ma atóftoofm bembe Yíblisa.

⁷ Ganti bigi ma uhúrin yaa, bee ggí biñan ma hatim
mo a Yéesu ma, binam biita aluus willi ma ngi
ginfana gilli ma. Binyaa : « Hómmu, he gí haln
Haala. » Fondi agú uluuse a gitim biñan, samindi
Yíblisa ma mbagima mada dútuuruta a gitim biñan,
anan wooti ftuugi filli ma. Alaanti he mada gí
ahotin gitim biñan na Yéesu ma.

⁸ Iyoo, bigi ma ndaangi biñan na Yéesu ma²,
bég fana, samindi bigí biñan biluuse. Bimbagi gí
biñan biboonjin wédin toom. Samindi bigí biñan

² So ubiita Gyahe 6

ma uhúrin yaa, wi ma binsaante, we ma wi gí a
giiñem bàa ma. Bimbagi deegem. Bimbagi liigir
mñefe, samindi gifuunɗi gudi ma mbagibà núm a
gwil gwooy. ⁹ Njal ma Haala ma gédm bà bfeeri
billi ma, bi ma gíni fnse ftida, sam bihaɗa a fnsen
Haala fo glo gwoda. ¹⁰ Biñanɗ bémbege, jandi
banjógbà, samindi bañínñínbà sam bamada húra
fo bigí biñanɗ biluuse bitida. Ndi bawéeti bigí
biluuse bitida, banambà jóg, sam bidaangi biñanɗna
Yéesu ma.

¹¹ Biním bàa ma fana, bijanga gédni ginfanana
Yéesu a bgúudim bàa ma. Bimbagi saanti gwil
gwooy, biga lajad bigolla. Bimbagi deegem.

Samindi bigí biñan biluuse a gwil ma ndúba,
bigolla nan biita bigí biñan Haala.

¹² Iyoo, hal ma ndaangi biñana Yéesu,
samindi agí hal ma uhúrin yaa, agí ngi anín
awoda, anan hoti biñan bigilli ma ngi nbi bigilli ma
a giti gboonje. ¹³ Hal he, nda agí habe, anan
daangi biñana Yéesu gboonje, biñan ma mbiita
njal ma anyaatadi Haala ma gboonje, anan saanti
ngi biñan bémbege a bboorn ahatina Yéesu Grist
ma ngi giñooma. Bég nhúri yaa winóo wini
ansaante, we gí fnse ftida.

¹⁴ Timote, wil uraani, inan gati ngi hú ma
wammú, bari an we ma undúba, insafnati gileeter

go, ¹⁵ samindi ndi ii jjejim mo gata, gileeter go
ngédna njal ma bihatina Yéesu ma jangan yaa.

Sam bihúri yaa biñan̄n Haala bà bigíw, hi ma gitilin
titin yo am bge. He hi ñaabà fnse filli ma sam
biyóbdiyobdifi, binan gédi biñan̄n fnsen Haala
fembe. Habe wi fnsen Haala ma njeti, fnguun̄i a
dúniya wo.

¹⁶ Fnse fi, bfeern Haala, bi ma aa yyo gédm
biñan̄n, bari waabo, agédbâan bi, be yoofi gwil ma
ndúba. A bboorm bfeern Haala, Haala Mbi, hi ma
bânlébtina, adéelu, agí nan antiimbi. Bari Wúlin
Haala gédi yaa fnse fi, Haala Mbi ha agíw.
Ŋmalaygon Haala biitama, bilébtima. Biñan̄n bigilli

to a fbangóo fbango, biga saanti ngi biñan ginúmli
giboonje a bboori billi ma. Mma a dúniya ma
undúba biñan haɗa a hí. He gí Haala Mbi, hí ma
wiintin a gilóode. Mma Haala jiinjima a téda
samindi agéd ginfana gilli ma. We gí fnsen Haala
ma.

4

Glajn gileen ginsooti ma

¹ Bari an we ma undúba, Wúlin Haala ma
gédbâan uñaani yaa, a gilee ginsooti ma jandi
Yéesu ma nŋóodti, bigolla ngitili, bigi ma uhúrin
yaa, beg nyisi fnse fembe. Bége, binhaɗi a gi ma

uhúrn yaa, ge gí glajn Seetaan ngi nmalaygo
biwooy ma ndoonma. ² Gi ma Seetaan ma
ngédbà, ge gtída ge binsaanti sam bigolla mbagi
húr fnsen Haala. Bingí biboonjin wédin toom.

Binwooti ghaggílo gboonjim bàa ma, am bii ttin ha
ggaadi gidúutar. ³⁻⁴ Binhíhhiili biñan sam bimbagi
yenɗe. Binhíhhiili biñan fana samindi bimbagi
wom gwom golla. We wi undúba Wúlin Haala ma
gédbâan a bboorm bémbege.

Bari sam bâam bihatina Yéesu ma, njal ma
bâhúrin fnsen Haala ma, sam bâhúri yaa, Haala
aa yyaantí wiloolo, wi ma uhúrin yaa, wii bboonj
woma. Gwil ma ndúba Haala yaantítin, ge gí

gboonje gii woma. We wi tínga umada wom winóo
wini, unan baarati Haala. Uu ttin yaa wii bboonj,
gaatu winóo wini Haala yaantítin gú uboonje.

⁵ Haala saanti a bsaanti billi ma a bboorn gii woma
ndúba. Ayaa ggí gboonja woma.³ We wi tínga
wínoo wíni unwom mo, so ubaarati Haala unanwi
wom. Unhúri yaa we gu uñaani fis, gaatu Haala
ma hí megestiwi.

⁶ Timote, so uhíhhiili biñaṅna Yéesu gwil
gembe, uga garaṅ fsaantn Haala. Gaatu, njal ma
wii woma mboonje liitin antiimbi, hamma wi
fsaantin Haala fembe, a fi ma uhaṭin, fi ma

³ Gyahe 10

undoonji, fe fboonje a fiiñi fiindi ma. Mma, njal ma uhúrn fnsen Haala, unhíhhiilifi biñan ma. Hamma wi unyaatadi Yéesu Grist ma gboonje. ⁷ Bari, bigolla nge hata a fnsen Haala fembe. Bingí saanti mo fyoor a bboorn gwiln yo. Umbagi nan glajm biñan dúniiyaa bémbege, Bii ttúr fnse ma. Bari hú ma, so uhali gindiiñ a fsaantin Haala, unaman lébti, uga yaa wi ma súmmatin.

⁸ We gí njal ma ubiitam bembe, hal ma ndéti. Ndét gembe, ge gi gtínga liiti willi ma gít usate. We wi mboonji liite willi ma a bgúudi billi ma. Haamma wi hú ma fana janga garaña bsaantin Haala ma. Njal ma ungarañbi, umbuna a gihúrin

Haala. Mma unlébtí Haala, unyaa wi ma
súmmatin. We wi mboonjina am bge. ⁹ Gwil ge gí
fnse ftída, umadagi tag gjif gsibi.

¹⁰ Gaatu bâhúrna yaa Haala ma hí ñaabâan
bgúudi bge ngi hí ma. Bâgína a byoon billi ma njal
ma asaantim bembe. Bâhúrna yaa Haala ma, wil
uraama, samindi abal biñaŋ ma bindúba a gibosn
gtaagi. Hínoo híni siim mo ginúmli giboonje gilli
ma, anan haťa a Yéesu, anbalma. Anñaama
bgúudi bge. We wi tínga bângínti ndaani sam bâto
a ffilóo ffil, bâga saanti biñaŋ ma bindúba ginúmli
giboonje ma Haala ma ñaam bâam bembe. ¹¹ So

ugédi biñan̄na Yéesu fnsen Haala fembe.

Daddaadbà, sam biyóbdiyobdifi.

¹² An ganti utíg aṭasa, híhhiilibà fnsen Haala fembe, unambà gédi njal ma ahatina Yéesu nyaay.

A gyaat, ggaja, wínoo wíni unyaay, gédbà ahati wiindi ma ngi fnaṇ fiindi ma nga aluus wiindi ma ngi uñaani wiindi ma wili ma ntíngani bàa ma fana, bimadana doon̄a, Mma ahatim bàa ma mbune, binan gí ngi fnaṇ fembe. We gí wi ma ntínga hal mbagina deen̄. ¹³ Bsaantin Haala bembe, so

ugaran̄bi ngi bàa ma, sam bihúr fnsen Haala ma.

So utíg híhhiili bsaantin Haala ma, unambà

daddaad a bi sam biyóbdiyobdibi. Habe wi unyaay
an ngati mo.

¹⁴ Gaatu umbagi tili yaa Haala ma, hi ma hi
ñaana gimmada gembe, wili ma ntíngani unan
híhhiili biñaŋ ma bsaantin Haala ma. Bihotin gítim
biñaŋna Yéesu ma, bima birinidna gjif, bisagadna
nan Haala, bisaantína a bboorm gimmada ma
Haala ñaanam bembe. Bigédna yo yaa Haala ma
hi ñaana fwuna fembe wili ma ntígani umada
híhhiili biñaŋ bémbege fnsen Haala ma. ¹⁵ A
bboorn fwuna fembe, so utagfi gjif gsibi, unan gédi
biñaŋna Yéesu njal ma umbuni a gihúran Haala

wili ma ntíngani bàa ma fana bun a gihúrin Haala ma.

¹⁶ Iyoo, waabo, samindi uhali gindiin faŋ faŋ, uga taada a ginhíhhiilim biñaŋna Yéesu ma bsaantin Haala wili ma ntíngani binan húri wi ma gín fnsen Haala ma, binan jeti bidaad a fi ma. So utaada ngi bà, fnsen Haala ma nambaa bal a glajm biñaŋ ngi glajm ŋmalaygo biwooy ŋdúba.

5

Njal ma untag biñaŋna Yéesu ma

¹ So untag biñaŋna Yéesu gboonje. A bboorm bilaanti ma unhíhhiili, umbagi ténŋen alaanti ayolo.

Hínoo híni umbiita, he gí ayolo, so utagma njal ma ubiitam bembe baaban diin ma. Bigi ma uhúrin yaa, bigí bilaanta, bigi ma aa ttan yolo ngi bitasa, samindi utagbà njal ma ubiitam bembe, biduuli bigiindi ma walla bindaŋ bigiindi ma. ² Binín bindaŋ, samindi utagbà njal ma ubiitam bembe, binnan diin. Binín bisoonj ma ngi bifúla ma, samindi utagbà njal ma ubiitam bembe, gsóof bigiindi. Habe wi ungi añaane ngi bàa ma.

³ Hínoo híni gíni anfagina gaatu anto hilli ma lóodu, nda ayolo, bari aa ttin gaadi hí ma ndaangima, samindi biñaŋna Yéesu ma daangima.

⁴ Binfagina fana, hínoo híni gíngi binjeji wala n̄bi bigilli, samindi n̄bi bigilli ma daangima, wala binjeji bigilli ma daangima. Habe wi binlébti Haala, binan daangi bidéenim bàa ma n̄jal ma bég daangim bà a gimbúutam bàa ma. We súmti Haala a bboorn bémbege.

⁵ Bigolla gí, bigi ma uhúrin yaa, binfagina fan fan. Bii ggaadi njeji, bii ggaadi mbi, biyolo. Binyoon Haala, binsagma uleey ngi gimanda samindi Haala ma daangibà. Bége, sam biñaṇna Yéesu daange. Habe wi Haala ndaangibà.

⁶ Bari binín binfagina, bigi ma uhúrin yaa, bingee yaa gwiln Haala, binyaa wi ma súmtimbà,

bég gí njal ma ubiitam bembe, biñan bilóode.

Gaatu bidaajirri ngi Haala ma.

⁷ So usaanti ngi biñan Yéesu gwil gómmu samindi binyaa gwil ma uhúrin yaa, ge gi Haala fuuntin, sam bigolla mbagibà saantad.

⁸ Biñan Yéesu ma, hínoo híni uhúrin yaa, aa ggin daangi bidéeni ma, samindi bahúri yaa, hee ggí hal anfana. Hal awooy he hi agíw. Ayoofi bigi ma aa ttin haɗa a Yéesu woowa, gaatu ayaa ahata a Yéesu, bari aa nnan yaa wi ma súmmatin.

⁹⁻¹⁰ Binfagina ma uhúrin yaa, bigí biñan Yéesu, bigi ma biñan ma mada daange, samindi anfagina mada yaa resi njímmín faaj, hí ma gín yo

ngi anto awoda. Samindi agí hal ma uhúrn yaa,
agí yo ngi biñan, adaangibà a aboo ma bigín.

Awali liite a gitim biñan na Yéesu bigolla, aa bbà
deen. Araa nbi, adaangi bidaaje. Gwil gboonje
gtída gi anyaay. Anfagina ma gín habe, bari aa
ggaadi hi ma ndaagima, samindi badaangima.

¹¹⁻¹² Binfagina ma uhúrin yaa, bég aa ggí biyolo,
bee tta mmada rese njímmín faaj wembe, samindi
bambagibà daange. Gaatu bég gí bigi ma uhúrin
yaa, binfuunte fyende. Ganti biyaa ge binyaatad
Yéesu, bii ttin yende, binwéeti fyende raabà. Mma
bimbatati glom bàa ma, binyísi wi ma bisaantin a
gitina Yéesu Grist ma. Bambagi daangi bilaj

bémbege. ¹³ We fana, ndi badaangibà, bee ttin
yaati. Binto grayrayle a gbaalim bigolla, binto ga a
gsaanti golla, gi ma uhúrin yaa, gee ggin lébti
Haala. Hal ma nsaantad holla, anlajad holla, gi
ma uhúrin yaa, ge gi Haala aa tti ffun.

¹⁴ We wi tínga, wil uraani, binfagina bisoonji
bémbege, bigi ma aa ttan yolo, bambagibà daangi.
Bari, samindi biyen̄de, wili ma ntíngani bingiti ŋbi,
binan yaata a baalim bàa ma, samindi amajim
bâan ma gíni Seetan, samindi ambagi gaadi wi ma
ntínga ansaantad biñaŋna Yéesu ma.

¹⁵ Gaatu binfagina bigolla hoti yísi gwilna Yéesu,
biga doon̄ Seetan.

¹⁶ Hínoo híni ahatim mo a Yéesu, samindi adaangi binfagina bigilli ma. Anín ma yerim mo ngi anfagina, samindi adaangima gjif gsibi, wili ma ntíngani binfagina biyolo bémbege, bee ggaadi hí ma uhúrin yaa, he ndaangibà, bihatina Yéesu mada daange binín bémbege.

Njal ma binyaa bihotin gítim bihatina Yéesu

¹⁷ Bilaanti ma fana, bigi ma gín bihotin gíti a bihatina Yéesu ma, ndi bihotibà a gíti gboonje, sam biñaṇna Yéesu lébtibà, bigabà guunt, sogo bigi ma nyaati ndaani a gihíhhiilim bsaantin Haala ma. ¹⁸ Gaatu ugí bsafle a bsaantin Haala yaa jíli

ma nyaatadbàa, ateeɗ womte. Biyaatim baa ma fana, samindi banguuntibà.

¹⁹ A bihotin gítim biñanɗa Yéesu ma, ndi hal awoda yaa abiita ahotin gíti holo yaa wiloolo uwooy, samindi umbagi gaadi glo gwooy a bboori billi ma. Bari mbo, ndi biñanɗ bisibi wolla biñanɗ baabi, bég binte, biyaana yaa ahotin gíti hembe, ayaa uwooy a gimaaram bàa ma, ²⁰ samindi banúmmati a gitin biñanɗ ma bindúba, binaman saansaantí, wili ma ntíngani a bigolla bintidni bémbege, samindi holla mbagi ñoom, anan yaa wil uwooy njan hembe.

²¹ A gitin Haala ma ngi Yéesu Grist ma ngi
ɲmalaygon Haala bindúba, nyaa samindi utag
bihotin gíti bémbege njal uwoda, unan gí uluuse
utida a gwil gembe. We gí wil uboonje. ²² Samindi
umbagi jeji riɲidni hal gjif, unan yaa he hí nga
ahotin gítim biñaɲna Yéesu bémbege, gaatu ndu
uyaa mo habe, fleem blúti, nda aɗagati mo, ugadi
ngi hi a gtaag ma ayaatim bembe. Fondu ugí
uñaani fis.

²³ Timote, umbaa ssiig wédi utida. Samindi
unbuurriwi ngi wédin gresen. We wi unsiig mo,
gaatu we boonj a mñefe biindi ma gaatu ungi
saagi mo.

²⁴⁻²⁵ Iyoo, ndi bigolo taagati mo, biñan ma
bindúba ngí a gihúra jandi angata a ginyósli ftoof
ma. Bigolla ngi súw mo gtaagim bàa ma. Hal
ngee tti je húr wi ma biyaani. Biyaani gboonje
fana, bigolla gí haj, biñan ma ngí biita mo
uboonjim bàa ma a fñaane. Bigolla gí haj, bingí
yaa mo gwil gboonje a fsúwe. Hal ngee tti jeji húr
wi ma biyaani. Bari samindi hínoo híni, anan huri
yaa gwil gembe ndúba, flee fi mbinte, wiloolo aa
ttin ha ggí a fsuwe. Gwil ma ndúba ngí a fñaane.

6

A bboorm bligir mñefe ngi naafúl fnse ma

¹ Iyoo, biɗagati gidan ma fana hatina a Yéesu ma, samindi bilébtɪ biteengim bàa ma. Gaatu ndi bii bbà lébtɪ mo, so uhúri yaa, mbolo bigolla mbiita njal ma bihatina Yéesu nyaay, binan luf ftuugin Haala. Binlufi bsaantin Haala, bi ma bânhiili, gaatu biñan bigilli ngee bbi yóbdiyobdi. We wi t́nga nyaa, sam biyaa wi ma uhúrin yaa, Haala fuuntin. Bimbagi deen biteengim bàa ma. ² Ndi biteengim bàa ma fana gí bihatina Yéesu ma, biɗagati gidan ma, samindi bimbagi deen biteengim bàa ma gaatu biyerew a Yéesu. Bari samindi

bitagbà gboonje, bigabà yaatad ngi gjif gsibi.

Gaatu binyaatadi biñan̄na Yéesu, bigi ma anan̄ni.

We gí wi ma ujanḡan híhhiili biñan̄ ma.

³ Ndi hal holo híhhiilibà gwil gber, gi ma joondini ngi bsaantina Yéesu Grist ma, gíni Ateen̄gim bâan ma, so uhúri yaa ngette fnse fe fi anhíhhiili biñan̄ ma. So uhúri yaa gwil gwooy gtida anhíhhiilibà. Gwil gber ma anhíhhiili bembe, so uhúri yaa, gee tti súm Haala. ⁴ Anhíhhili he sati ndaani glo.

Asaagi bgo. Wil uraama, sa abéeli fyoor a bboorn gsaant. Anriitiriinta bgo billi ma, bari aa ssiim fnsen Haala ma. Gwil ma anhíhhiilibà nnúmbà a gimoonimoone, binmoondinde, biga gteen̄, biga

lufdindi, biga subande. ⁵ Bee ttin ha gga a uwoda.

Haggílom bàa ma woo. Binge mada yobdiyobdni

glom bàa ma. Biga a fnbéelinde ftida. Bii ttin húr

fnse. Glaj gtida, ge gi binhúr. Glaj ma bigím

bembe, biṭag yaa a gilébtin Haala, ndu ugí mo

bilébti Haala, bingiti naafúl. We wéeti ngette habe

wi.

⁶ Bari hínoo híni nlébti mo Haala, so uhúri yaa,
a gilébti ma unlébti bembe Haala, unwéeti Haala

ma teegna, we gí naafúl undaṇ. ⁷ Gaatu bima

udéelini, uu tti gaadi wiloolo. Ndu ulóodi mo fana,

uu ttin núm wil. ⁸ We wi tínga, ndi bâgína ngi gwiln

woma ngi gwiln bhale, we jangabâan teega.

⁹ Bari mo, ndi hal yaa mo naafúl, we wi antúm a glo gilli ma, san hal ma húri yaa, wee ggí ginlebtin Haala. We gí guntandiŋ Seetaan wembe. Gaatu we wéeti wil uraama sam ayaa gwil gjaante ngi gwil gwooy, sam agiti naafúl wembe. Anyaa bigolla uwooy. Gifuunji ge nwootima ndaani.

¹⁰ Gifuunjin naafúl gembe, ge gi nnúm biñan a gtaagí ɲbún, gi ma tínga bigolla, bitili fnsen Haala, bitúm nan ahatim bàa ma a naafúl wembe.

Gifuunjin naafúl gembe, gee ttin núm antiimbi a hatin Haala, ginnúm antiimbi a aboo utida. So uhúri yaa, bliigirm mñefe nwootibà faŋ faŋ.

¹¹ Bari hú ma, uhúri yaa ugí haln Haala. So udéti gwil gembe, unan bésir gwiln Haala, gwil gluuse. Unlébti Haala alúti ngi njuuma, uga yaa wi ma súmmatin. So ubun a ahatin Haala, unan nan biñaŋna Yéesu, uga wali liiti wiindi ma gítim bàa ma, unan ríibali a byoonjin Haala a aboo ma undúba. Samindi glo giindi ma nan gí a Haala utida. ¹² We gí njal ma ubiitam bembe, hal ma ndéti sam ha gí ngi sembe. Hú ma fana, so ugítandi ahati ma uhatin a Yéesu wil ma ntíngani umada jeti udaad. A bgínti ma ugíntim bembe samindi utaada gaatu Haala ma ñaana bgúudi bge. Asoogna samindi ugí ngi hí ma a uwoda am

bge. Njal ma usaantin yaa uhata a Yéesu a
gimmaaram biñan biñobe, habe wi unyaa gwilna
Yéesu.

¹³⁻¹⁴ A gitin Haala, hí ma ñña bgúudi, ngi
Yéesu Grist, hí ma saantin fnse ftida a gitina
Bbons Bbilaat, nyaana samindi uyóbdiyobdi fnsen
Haala. Njal ma Yéesu Grist ma gíni Ateen gim
bâan ma, fleem blúti anjoodti, samindi hú ma
fana, unan yóbdiyobdi bsaanti billi ma ngi fiiñe
fñaane haando ngi flee ma anjoodti a fere ma,
ambinidti biñan bigilli ma. ¹⁵⁻¹⁶ Ndi waatí ma téeg
mo, Haala ma nhítimati hatíde.

Fnse, samindi bâriingana Haala ma gíni
Ateenḡin dúniya ma undúba títa a téda an a boja.
Agí Alamim bilama. Agí Ateenḡim biteenḡa. Agitili
Bge agíw. Títin yo am bge agitilu. Aa ttin lóode.
Hal aa mmada tootani ginjarna gilli ma. Hal aa
mma biíta. Hal aa ggim madama biitana.
Gimmada gilli ma ngi sembe will ma aa ggaadi
mteege. Agí Alamin dúniyaa ma undúba am bge.
Sam bâriinḡanama am bbindiḡ ! Amín.

¹⁷ Iyoo, saanti ngi bigi ma nñóbi naafúl, samindi
bimbagi yuudi gom bàa ma. Bimbagi túm ahaṭim
bàa ma a naafúl wembe, gaatu gwil ge nge wufle.
Bari sam bitúm ahaṭim bàa ma a Haala, binan

yoon flee ma Yéesu mbindtibâan njal ma asaantin
 anyaay. Samindi bihúri yaa Haala ma hí ngíbâan
 ñaam mo wínoo wini mboonjitibâan a fiiñe fñaani
 filli ma. Angíbâan ñaam mo gwil gsúme.

¹⁸ Bigi ma ñóbni naafúl, sam biñóbi a byaani
 gwil gboonje, gi ma mboonjiti bigolla. Sam bigí ngi
 fiiñe fñaane ngi gjif gboonje. A fnsiimdinde ngi
 Haala, samindi bindaangi bigi ma uhúrin yaa, bég
 aa ggaade. ¹⁹ Gidaangi ma bindaangibà bembe,
 ge gi yaa mo binan sujur naafúl bijangan gaadi a
 téda fleem blúti, wi ma nwúfle am bbindin. We gí
 bgúudi gaatu biñan̄na Yéesu gí ngi Haala a uwoda

am bge. We mída gí naafúl. We mída gí bgúudi,
gaatu bânsiimdindina ngi Haala ma.

²⁰⁻²¹ Iyoo, Timote, gimmada ma Haala ñaanan,
samindi utaggi ngi gjif gsibi unan gédi biñan fnsen
Haala fembe. Samindi umbagi béeli ngi biñan a
gwil ma uhúrin yaa, gee ggí fnsen Haala. Ñigiri gi
ma biyaa ge gí gihúra gindan, bari we wéeti, ge gí
glaji gtída. Umbagi gaaja a bboorn gwil gembe,
gaatu ge gí ggaaja fyoor. Gee ttim boonjiti biñan,
ñnúmbà a gteen. Gaatu mo, biñan fmbún gí haj,
bitag yaa gwil gembe gí gihúra gindan. Bitúm
ahatim bàa ma a gi, gi ma uhúrin yaa, gee ggí
fnse, wi ma tínga biyís ahatim bàa ma a Yéesu

Grist ma sam bidoonj glaj gembe. Bég bindúba,
biga a brúm. Bari hú ma, samindi uhíhhiili biñan
fnse ma, fi ma uhúrin yaa, fe fi Yéesu fuunje.
Iyoo, san Haala daangina a fiiñe fñaane filli ma.
Inteeg haandómmu.